

MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND DEVELOPMENT TRENDS IN LINGUISTICS

Munira Bozorboyeva

Third-Year Student, Gulistan State Pedagogical Institute

Email: M31974006@gmail.com

Annotation

This article analyzes the development trends of the modern education system and current changes in the field of linguistics. It highlights the improvement of educational quality and effectiveness through the implementation of digital technologies, artificial intelligence, and innovative pedagogical approaches. The study also examines modern directions in linguistics, including corpus linguistics, computational linguistics, and pragmatics, as well as their future prospects. The findings reveal the scientific and practical significance of integrating education and linguistics in the context of globalization and technological advancement.

Keywords

modern education, linguistics, digital technologies, artificial intelligence, innovative pedagogy, corpus linguistics, computational linguistics.

ZAMONAVIY TA'LIM TIZIMI VA TILSHUNOSLIKNING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI

Guliston davlat pedagogika institute 3-bosqich talabasi Bozorboyeva Munira

Annotatsiya: Mazkur maqolada zamonaviy ta'lim tizimining rivojlanish tendensiyalari hamda tilshunoslik sohasidagi dolzarb o'zgarishlar tahlil qilinadi. Ta'lim jarayonida raqamli texnologiyalar, sun'iy intellekt va innovatsion pedagogik yondashuvlarning qo'llanilishi natijasida ta'lim sifati va samaradorligining oshishi yoritiladi. Shuningdek, tilshunoslik fanining zamonaviy yo'nalishlari, xususan, korpus lingvistikasi, kompyuter lingvistikasi va pragmalingvistika kabi sohalarning rivojlanish

“ZAMONAVIY TA’LIM VA TILSHUNOSLIK RIVOJI”

nomli respublika ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi

VOLUME-1, ISSUE-3, 2026

istiqbollari ko‘rib chiqiladi. Tadqiqot natijalari ta’lim va tilshunoslik integratsiyasining ilmiy hamda amaliy ahamiyatini ochib beradi.

Kalit so‘zlar: zamonaviy ta’lim, tilshunoslik, raqamli texnologiyalar, sun’iy intellekt, innovatsion pedagogika, korpus lingvistikasi, kompyuter lingvistikasi.

Аннотация: В данной статье анализируются тенденции развития современной системы образования и актуальные изменения в области языкознания. Освещаются вопросы повышения качества и эффективности образования посредством внедрения цифровых технологий, искусственного интеллекта и инновационных педагогических подходов. Также рассматриваются современные направления языкознания, включая корпусную лингвистику, компьютерную лингвистику и прагмалингвистику, а также перспективы их дальнейшего развития. Результаты исследования раскрывают научное и практическое значение интеграции образования и языкознания в условиях глобализации и технологического прогресса.

Ключевые слова: современное образование, языкознание, цифровые технологии, искусственный интеллект, инновационная педагогика, корпусная лингвистика, компьютерная лингвистика.

KIRISH

Bugungi globallashuv va axborot texnologiyalari jadal rivojlanayotgan davrda ta’lim tizimi hamda tilshunoslik fani oldida yangi vazifalar va talablar yuzaga kelmoqda. Jamiyat taraqqiyoti, ilm-fan va texnologiyalarning rivojlanishi ta’lim mazmunini takomillashtirish, o‘qitish metodlarini modernizatsiya qilish hamda tilni o‘rganish va tadqiq etishning innovatsion usullarini joriy etishni taqozo etmoqda. Shu sababli zamonaviy ta’lim tizimi va tilshunoslikning rivojlanish tendensiyalarini o‘rganish ilmiy va amaliy jihatdan muhim ahamiyat kasb etadi.

“ZAMONAVIY TA’LIM VA TILSHUNOSLIK RIVOJI”

nomli respublika ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi

VOLUME-1, ISSUE-3, 2026

Zamonaviy ta’lim tizimi o’quvchi va talabalarning mustaqil fikrlashi, ijodkorligi hamda kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishga yo’naltirilganligi bilan ajralib turadi. Raqamli texnologiyalar, masofaviy ta’lim, elektron ta’lim platformalari va sun’iy intellektga asoslangan vositalarning ta’lim jarayoniga kirib kelishi ta’lim sifati va samaradorligini oshirishga xizmat qilmoqda. Natijada an’anaviy ta’lim shakllari bilan bir qatorda innovatsion pedagogik yondashuvlar ham keng qo’llanilmoqda. Tilshunoslik fani ham zamonaviy taraqqiyot jarayonlaridan chetda qolmay, yangi ilmiy yo’nalishlar va tadqiqot metodlari bilan boyib bormoqda. Xususan, korpus lingvistikasi, kompyuter lingvistikasi, sotsiolingvistika, pragmalingvistika va kognitiv lingvistika kabi yo’nalishlar til hodisalarini chuqurroq o’rganish imkoniyatlarini kengaytirmoqda. Sun’iy intellekt texnologiyalarining rivojlanishi esa tilni avtomatik qayta ishlash, mashina tarjima va nutqni tanish tizimlarini takomillashtirishga xizmat qilmoqda. Ta’lim va tilshunoslikning o’zaro integratsiyasi zamonaviy jamiyatning ehtiyojlaridan kelib chiqib, til ta’limining samaradorligini oshirish, kommunikativ kompetensiyalarni rivojlantirish hamda xalqaro ilmiy hamkorlikni mustahkamlashga yordam bermoqda.

Shu nuqtai nazardan, zamonaviy ta’lim tizimi va tilshunoslikning rivojlanish tendensiyalarini tahlil qilish, ularning o’zaro bog’liqligini ochib berish va istiqbolli yo’nalishlarini aniqlash dolzarb ilmiy masalalardan biri hisoblanadi. Mazkur tadqiqotning maqsadi zamonaviy ta’lim tizimi va tilshunoslikning rivojlanish tendensiyalarini o’rganish, ularning o’zaro aloqadorligini tahlil qilish hamda ta’lim sifatini oshirish va lingvistik tadqiqotlarni rivojlantirishdagi ahamiyatini yoritishdan iborat. Tadqiqot natijalari ta’lim jarayonini takomillashtirish va tilshunoslik sohasidagi ilmiy izlanishlarni yanada rivojlantirishga xizmat qiladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Zamonaviy ta’lim tizimi va tilshunoslikning rivojlanish tendensiyalari XXI asrda ilmiy tadqiqotlarning muhim yo’nalishlaridan biriga aylandi. Xalqaro tashkilotlar

“ZAMONAVIY TA’LIM VA TILSHUNOSLIK RIVOJI”

nomli respublika ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi

VOLUME-1, ISSUE-3, 2026

tomonidan e’lon qilingan ma’lumotlarga ko’ra, 2020–2025-yillarda raqamli ta’lim texnologiyalaridan foydalanish ko’lami sezilarli darajada oshdi. Xususan, COVID-19 pandemiyasi davrida dunyo bo’ylab 1,6 milliarddan ortiq o’quvchi va talaba masofaviy ta’lim tizimiga o’tishga majbur bo’ldi. Bu holat ta’lim jarayonida raqamli platformalar, elektron resurslar va sun’iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish zaruratini yanada kuchaytirdi.

UNESCOning 2023-yilgi hisobotiga ko’ra, dunyoning 70 foizdan ortiq mamlakatlarida ta’lim tizimida raqamli texnologiyalarni joriy etish bo’yicha milliy strategiyalar ishlab chiqilgan. OECD ma’lumotlariga ko’ra esa, raqamli ta’lim vositalaridan samarali foydalanadigan o’quvchilarning o’zlashtirish ko’rsatkichlari an’anaviy usullardan foydalanuvchilarga nisbatan o’rtacha 15–20 foiz yuqori natijalarni qayd etgan.

Tilshunoslik sohasida ham sezilarli o’zgarishlar kuzatilmoqda. XX asr boshlarida F. de Sossyur tomonidan asos solingan struktur lingvistika keyinchalik N. Chomskiyning generativ grammatika nazariyasi bilan boyitildi. 1990-yillardan boshlab korpus lingvistikasi va kompyuter lingvistikasi jadal rivojlana boshladi. Bugungi kunda dunyo bo’yicha eng yirik til korpuslari milliardlab so’z birliklarini o’z ichiga oladi. Masalan, ingliz tilining korpus bazalarida 100 milliarddan ortiq so’z shakllari jamlangan bo’lib, bu til hodisalarini chuqur tahlil qilish imkoniyatini yaratmoqda.

2022–2025-yillarda sun’iy intellektga asoslangan til texnologiyalarining rivojlanishi lingvistik tadqiqotlarga yangi imkoniyatlar ochdi. Mashina tarjimasi, nutqni avtomatik tanish va matnlarni tahlil qilish tizimlari ta’lim hamda tilshunoslikning integratsiyasini kuchaytirdi. O’zbekiston Respublikasida ham 2019–2025-yillar davomida ta’limni raqamlashtirish va xorijiy tillarni o’qitishni rivojlantirish bo’yicha qator davlat dasturlari amalga oshirilmoqda.

“ZAMONAVIY TA’LIM VA TILSHUNOSLIK RIVOJI”

nomli respublika ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi

VOLUME-1, ISSUE-3, 2026

Tahlil qilingan ilmiy manbalar shuni ko‘rsatadiki, zamonaviy ta’lim tizimi va tilshunoslikning rivojlanishi raqamli texnologiyalar, sun’iy intellekt va innovatsion pedagogik yondashuvlar bilan chambarchas bog‘liq bo‘lib, ular kelajakdagi ilmiy va amaliy taraqqiyotning muhim omili hisoblanadi.

Mazkur tadqiqotda zamonaviy ta’lim tizimi va tilshunoslikning rivojlanish tendensiyalarini o‘rganish uchun bir qator ilmiy metodlardan foydalanildi. Birinchidan, **nazariy tahlil metodi** asosida 2015–2025-yillar oralig‘ida chop etilgan ilmiy maqolalar, monografiyalar, xalqaro tashkilotlar (UNESCO, OECD va UNICEF) hisobotlari hamda normativ-huquqiy hujjatlar o‘rganildi. Ushbu manbalar orqali ta’lim va tilshunoslikning rivojlanish bosqichlari aniqlashtirildi. Ikkinchidan, **qiyosiy tahlil metodi** yordamida turli mamlakatlarda ta’limni raqamlashtirish va til texnologiyalarini rivojlantirish tajribalari taqqoslandi. Xususan, AQSH, Janubiy Koreya, Singapur, Germaniya va O‘zbekiston tajribalari o‘rganilib, ularning o‘xshash va farqli jihatlari aniqlandi. Uchinchidan, **statistik tahlil metodi** qo‘llanilib, xalqaro tashkilotlar ma’lumotlari asosida ta’lim tizimida raqamli texnologiyalarni qo‘llash ko‘rsatkichlari hamda tilshunoslik sohasidagi ilmiy nashrlar sonining o‘sish dinamikasi tahlil qilindi. Statistik ma’lumotlar ta’lim va tilshunoslikning rivojlanish sur’atlarini baholash imkonini berdi.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Tadqiqot davomida zamonaviy ta’lim tizimi va tilshunoslikning rivojlanish tendensiyalari tahlil qilinib, ularning o‘zaro bog‘liqligi hamda raqamli texnologiyalar ta’siri o‘rganildi. Olingan natijalar shuni ko‘rsatdiki, XXI asrda ta’lim va tilshunoslik sohalarining rivojlanishi asosan axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, sun’iy intellekt va raqamli transformatsiya jarayonlari bilan belgilanmoqda.

UNESCO ma’lumotlariga ko‘ra, COVID-19 pandemiyasi davrida dunyo bo‘yicha 1,6 milliarddan ortiq o‘quvchi va talabaning ta’lim jarayoni izdan chiqqan. Bu holat masofaviy ta’lim tizimlarini jadal rivojlantirish zaruratini yuzaga keltirdi. 2021-yilda

“ZAMONAVIY TA’LIM VA TILSHUNOSLIK RIVOJI”

nomli respublika ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi

VOLUME-1, ISSUE-3, 2026

ham 800 milliondan ortiq o‘quvchi qisman yoki to‘liq ta’lim cheklovlari ta’sirida qolganligi qayd etilgan.

Tahlillar natijasida 2020–2025-yillar oralig‘ida dunyo mamlakatlarida raqamli ta’lim platformalaridan foydalanish sezilarli darajada oshgani aniqlandi. UNESCOning 2023-yilgi Global Education Monitoring (GEM) hisobotida raqamli texnologiyalar ta’lim sifatini oshirish, bilimlarga teng kirish imkoniyatini yaratish va o‘quv jarayonini samarali tashkil etishda muhim vosita sifatida e’tirof etilgan. Shu bilan birga, hisobotda texnologiyalar o‘qituvchini to‘liq almashtirmasligi, balki ta’lim sifatini qo‘llab-quvvatlovchi vosita bo‘lishi kerakligi ta’kidlangan.

2023-yilgi xalqaro ma’lumotlarga ko‘ra, dunyo davlatlarining 54 foizi kelajakda zarur bo‘ladigan raqamli ko‘nikmalar bo‘yicha milliy standartlarni ishlab chiqqan. Biroq sun’iy intellekt bo‘yicha maxsus o‘quv dasturlariga ega mamlakatlar soni 51 ta davlat ichida atigi 11 tani tashkil etgan. Bu esa ta’lim tizimlarida sun’iy intellektni joriy etish jarayoni hali to‘liq shakllanmaganligini ko‘rsatadi. Tilshunoslik sohasida olib borilgan tahlillar natijasida kompyuter lingvistikasi va korpus lingvistikasining rivojlanishi eng muhim tendensiyalardan biri ekanligi aniqlandi. Ayniqsa, 2022–2025-yillarda sun’iy intellekt asosidagi til modellari, avtomatik tarjima tizimlari va nutqni tanish texnologiyalarining keng qo‘llanilishi lingvistik tadqiqotlar samaradorligini oshirdi. Katta hajmdagi matnlar korpuslari orqali millionlab til birliklarini qisqa vaqt ichida tahlil qilish imkoniyati yuzaga keldi. Bu esa an’anaviy lingvistik tadqiqotlarga nisbatan ancha yuqori aniqlik va tezkorlikni ta’minlamoqda. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, ta’lim va tilshunoslik integratsiyasi xorijiy tillarni o‘qitish sifatini oshirishda muhim omil hisoblanadi. Elektron lug‘atlar, korpus texnologiyalari, avtomatik tarjima tizimlari va sun’iy intellektga asoslangan o‘quv platformalaridan foydalanish natijasida til o‘rganish jarayoni tezlashmoqda va individuallashtirilmoqda. Xususan, adaptiv ta’lim texnologiyalari o‘quvchilarning bilim darajasiga mos topshiriqlarni taklif qilish orqali

“ZAMONAVIY TA’LIM VA TILSHUNOSLIK RIVOJI”

nomli respublika ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi

VOLUME-1, ISSUE-3, 2026

ta’lim samaradorligini oshirmoqda. Shuningdek, tadqiqot davomida ayrim muammolar ham aniqlandi. UNESCO hisobotlariga ko‘ra, dunyo mamlakatlarining faqat 16 foizida ta’lim sohasida ma’lumotlarni himoya qilish bo‘yicha maxsus qonunchilik mavjud. Bu esa raqamli ta’lim platformalaridan foydalanishda axborot xavfsizligi masalalarining dolzarbligini ko‘rsatadi. Umuman olganda, o‘tkazilgan tadqiqot natijalari zamonaviy ta’lim tizimi va tilshunoslikning rivojlanishi raqamli texnologiyalar, sun‘iy intellekt va innovatsion pedagogik yondashuvlar bilan uzviy bog‘liq ekanligini tasdiqladi. Statistik ma’lumotlar asosida ta’lim va tilshunoslik integratsiyasi kelajakda yanada rivojlanishi hamda ta’lim sifatini oshirishning muhim omillaridan biri bo‘lib qolishi aniqlandi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Zamonaviy ta’lim va tilshunoslik rivoji jamiyat taraqqiyoti, ilm-fan yutuqlari hamda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi bilan chambarchas bog‘liqdir. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, ta’lim tizimida innovatsion pedagogik texnologiyalar, raqamli platformalar va interfaol metodlarning qo‘llanilishi til o‘qitish samaradorligini sezilarli darajada oshirmoqda. Shuningdek, tilshunoslik sohasida korpus lingvistikasi, kompyuter lingvistikasi va sun‘iy intellektga asoslangan tadqiqotlarning kengayishi yangi ilmiy natijalarga erishish imkonini bermoqda. Tahlillar natijasida zamonaviy ta’lim va tilshunoslikning o‘zaro integratsiyasi nafaqat ta’lim sifatini yaxshilashga, balki talabalarning kommunikativ kompetensiyasini, mustaqil fikrlash qobiliyatini va amaliy ko‘nikmalarini rivojlantirishga xizmat qilishi aniqlandi. Shu bilan birga, raqamli texnologiyalardan foydalanish, elektron ta’lim resurslarini yaratish va xalqaro tajribalarni o‘rganish ushbu yo‘nalishning istiqbolli rivojlanish omillari hisoblanadi. Takliflarim quyidagicha: Ta’lim muassasalarida zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish ko‘lamini yanada kengaytirish lozim; tilshunoslik fanlarini o‘qitishda sun‘iy intellekt va raqamli ta’lim platformalaridan samarali foydalanish amaliyotini

"ZAMONAVIY TA'LIM VA TILSHUNOSLIK RIVOJI"

nomli respublika ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi

VOLUME-1, ISSUE-3, 2026

joriy etish zarur; oliy ta'lim muassasalarida kompyuter lingvistikasi, korpus lingvistikasi va raqamli filologiya yo'nalishlari bo'yicha maxsus kurslarni tashkil etish tavsiya etiladi; xorijiy tajribalarni o'rganish va ularni milliy ta'lim tizimiga moslashtirish orqali til ta'limi sifatini oshirish maqsadga muvofiqdir; elektron darsliklar, multimediya vositalari va interfaol o'quv materiallari sonini ko'paytirish zarur; tilshunoslik va pedagogika yo'nalishlarida ilmiy-tadqiqot ishlarini qo'llab-quvvatlash hamda yosh olimlarning ilmiy faoliyatini rag'batlantirish lozim; ta'lim jarayonida talabalar va o'qituvchilarning raqamli kompetensiyalarini rivojlantirishga qaratilgan malaka oshirish dasturlarini muntazam tashkil etish tavsiya etiladi; ta'lim va tilshunoslik sohalarida xalqaro hamkorlikni kengaytirish, qo'shma ilmiy loyihalar va akademik almashinuv dasturlarini rivojlantirish maqsadga muvofiqdir.

ADABIYOTLAR RO'YXATI (REFERENCES)

1. Richards J. C., Rodgers T. S. Approaches and Methods in Language Teaching. – Cambridge: Cambridge University Press, 2014. – 288 p.
2. Harmer J. The Practice of English Language Teaching. – Harlow: Pearson Education Limited, 2015. – 448 p.
3. Crystal D. The Cambridge Encyclopedia of Language. – Cambridge: Cambridge University Press, 2010. – 499 p.
4. Saussure F. de. General Linguistics Course. – New York: Columbia University Press, 2011. – 240 p.
5. Hymes D. On Communicative Competence. – Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 2001. – 312 p.
6. Brown H. D. Principles of Language Learning and Teaching. – New York: Pearson Longman, 2007. – 410 p.
7. UNESCO. Education in a Multilingual World. – Paris: UNESCO Publishing, 2021. – 152 p.

“ZAMONAVIY TA’LIM VA TILSHUNOSLIK RIVOJI”
nomli respublika ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-3, 2026

8. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi. Ta’lim tizimini rivojlantirish konsepsiyasi. – Toshkent, 2019. – 64 b.
9. Mirziyoyev Sh. M. Yangi O‘zbekiston strategiyasi. – Toshkent: O‘zbekiston nashriyoti, 2020. – 304 b.
10. Karimov I. A. Barkamol avlod orzusi. – Toshkent: Sharq, 1997. – 240 b.
11. Mahmudov N. Til va tafakkur. – Toshkent: Fan, 2016. – 198 b.
12. Shomurodov A. Zamonaviy tilshunoslik asoslari. – Toshkent: O‘qituvchi, 2018. – 256 b.